EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

20. oktoober 2011 *

Kohtuasjas C-396/09,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Tribunale di Bari (Itaalia) 6. juuli 2009. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 13. oktoobril 2009, menetluses

Interedil Srl, likvideerimisel

versus

Fallimento Interedil Srl,

Intesa Gestione Crediti SpA,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees A. Tizzano, kohtunikud M. Safjan, A. Borg Barthet, M. Ilešič ja M. Berger (ettekandja),

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

kohtujurist: J. Kokott,
kohtusekretär: ametnik A. Impellizzeri,

arvestades kirjalikus menetluses ja 13. jaanuari 2011. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Interedil Srl, likvideerimisel, esindaja: *avvocato* P. Troianiello,

– Fallimento Interedil Srl, esindaja: *avvocato* G. Labanca,

– Intesa Gestione Crediti SpA, esindaja: *avvocato* G. Costantino,

– Euroopa Komisjon, esindajad: N. Bambara ja S. Petrova,

olles 10. märtsi 2011. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 29. mai 2000. aasta määruse (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta (EÜT L 160, lk 1; ELT eriväljaanne 19/01, lk 191; edaspidi „määrus") artikli 3 tõlgendamist.

2 Eelotsusetaotlus esitati ühelt poolt likvideerimisel äriühingu Interedil Srl, (edaspidi „Interedil") ja teiselt poolt Fallimento Interedil Srl'i ja Intesa Gestione Crediti SpA. (edaspidi „Intesa"), kelle õigusjärglane on Italfondario SpA, vahelise kohtuvaidluse raames, mis käsitleb Intesa taotlusel Interedili vastu algatatud maksejõuetusmenetlust.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Määrus võeti vastu eeskätt EÜ artikli 61 punkti c ja EÜ artikli 67 lõike 1 alusel.

4 Määruse artikkel 2, mis on pühendatud mõistete selgitamisele, sätestab järgmist:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) *maksejõuetusmenetlus* – artikli 1 lõikes 1 nimetatud maksejõuetusmenetlus, mis hõlmab kõiki võlgniku võlakohustusi. Need menetlused on loetletud A lisas;

[...]

h) *tegevuskoht* – tegevuskoht, kus toimub võlgniku alaline majandustegevus, mis hõlmab tööjõudu ja materiaalseid vahendeid".

5 Määruse A lisas esitatud loetelus on Itaaliat puudutavas märgitud ära eeskätt „fallimento" menetlus.

6 Määruse artikkel 3, mis käsitleb rahvusvahelist kohtualluvust, näeb ette:

„1. Maksejõuetusmenetluste algatamiseks on pädevad selle liikmesriigi kohtud, kus asub võlgniku põhihuvide kese. Äriühingu või muu juriidilise isiku puhul peetakse vastupidiste tõendite puudumisel tema põhihuvide keskmeks registrijärgset asukohta.

2. Kui võlgniku põhihuvide kese asub liikmesriigi territooriumil, on teise liikmesriigi kohus võlgniku vastu maksejõuetusmenetluse algatamiseks pädev ainult juhul, kui kõnealusel võlgnikul on tegevuskoht selles riigis. See menetlus mõjutab ainult selliseid võlgniku varasid, mis asuvad viimati nimetatud liikmesriigi territooriumil.

[...]".

7 Määruse põhjenduses 13 on märgitud, et „„Põhihuvide kese" peaks olema koht, kus võlgnik tegeleb regulaarselt oma huvide realiseerimisega ja on seetõttu kolmandate isikute poolt tuvastatav".

Siseriiklik õigus

8 Itaalia tsiviilkohtumenetluse seadustiku (codice di procedura civile) artikkel 382, mis puudutab kohtualluvust käsitlevate küsimuste lahendamist Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) poolt, sätestab järgmist:

„Kohus lahendab kohtualluvust käsitleva küsimuse, määrates vajaduse korral kindlaks pädeva kohtu. […]"

9 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on Corte suprema di cassazione poolt selle sätte alusel tehtud otsus lõplik ning kohtuasja sisuliselt lahendavale kohtule siduv.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

10 Interedil asutati Itaalia õiguse alusel „società a responsabilità limitata" (osaühing) õiguslikus vormis ning selle registrijärgne asukoht oli Monopolis (Itaalia). 18. juulil 2001 viidi selle äriühingu registrijärgne asukoht üle Londonisse (Ühendkuningriik). Samal kuupäeval kustutati ta Itaalia riiklikust äriregistrist. Asukoha üleviimise tagajärjel kanti Interedil Ühendkuningriigi äriregistrisse märkega „FC" („Foreign Company", välismaine äriühing).

11 Interedili väidete kohaselt – nii nagu need on ära toodud eelotsusetaotluses – tegi see äriühing asukoha üleviimisega üheaegselt tehingud, mis seisnesid äriühingu omandamises Ühendkuningriigi kontserni Canopus poolt ning samuti ettevõtete müügilepingute läbirääkimises ja sõlmimises. Interedili väitel läks mõni kuu pärast tema registrijärgse asukoha üleviimist talle Tarentes (Itaalia) kuulunud kinnisvara omand kui üleantud ettevõtte osa üle äriühingule Windowmist Limited. Interedil märkis samuti, et ta kustutati Ühendkuningriigi äriregistrist 22. juulil 2002.

12 Intesa taotles 28. oktoobril 2003 Tribunale di Barilt maksejõuetusmenetluse („fallimento") algatamist Interedili vastu.

13 Interedil vaidlustas selle kohtu pädevuse põhjendusel, et tema registrijärgse asukoha üleviimise tõttu Ühendkuningriiki olid üksnes selle liikmesriigi kohtud pädevad algatama maksejõuetusmenetlust. 13. detsembril 2003 taotles Interedil Corte suprema di cassazionelt eelotsuse tegemist kohtualluvust käsitlevas küsimuses.

14 Tribunale di Bari kuulutas 24. mail 2004 välja Interedili pankroti, ilma et ta oleks ära oodanud Corte suprema di cassazione otsust, sest ta leidis, et Itaalia kohtute pädevuse puudumist käsitlev vastuväide oli ilmselgelt põhjendamatu ning et kõnealuse äriühingu maksejõuetus oli tuvastatud.

15 18. juunil 2004 kaebas Interedil selle pankroti väljakuulutamise kohtuotsuse peale edasi eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

16 20. mail 2005 vastas Corte suprema di cassazione kohtumäärusega talle esitatud kohtualluvust käsitlevale eelotsuse küsimusele, asudes Itaalia kohtute pädevuse olemasolu toetavale seisukohale. Ta leidis, et määruse artikli 3 lõike 1 teises lauses ette nähtud eelduse, mille kohaselt peetakse äriühingu põhihuvide keskmeks registrijärgset asukohta, saab kummutada eri asjaolude esinemisel, näiteks juhul, kui Interedilile kuulub Itaalias kinnisvara, kui on olemas kahe hotellikompleksi üürileping ja krediidiasutusega sõlmitud leping ning samuti siis, kui Bari äriregistrit ei ole teavitatud registrijärgse asukoha üleviimisest.

17 Kuivõrd Tribunale di Baril oli Euroopa Kohtu 2. mai 2006. aasta otsuses kohtuasjas C-341/04: Eurofood IFSC (EKL 2006, lk I-3813) sedastatud kriteeriume arvestades kahtlusi Corte suprema di cassazione sellise seisukoha põhjendatuses, otsustas ta kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas […] määruse […] artikli 3 lõikes 1 toodud mõistet „võlgniku põhihuvide kese" tuleb tõlgendada lähtudes ühenduse või siseriiklikust õiguskorrast, ning kui seda

tuleb teha lähtudes esimesest, siis milles see mõiste seisneb ja missugused on „põhihuvide keskme" kindlakstegemisel määravad tegurid või asjaolud?

2. Kas määruse […] artikli 3 lõikes 1 ette nähtud eelduse, mille kohaselt „peetakse [äriühingu puhul] vastupidiste tõendite puudumisel tema põhihuvide keskmeks registrijärgset asukohta", saab kummutada see, et tuvastatakse tegelik majandustegevus mõnes muus riigis kui äriühingu registrijärgse asukoha riik, või tuleb selleks, et seda eeldust võiks pidada kummutatuks, tuvastada, et äriühingul ei ole olnud mingit majandustegevust riigis, kus on tema registrijärgne asukoht?

3. Kas see, et võlgnikust äriühingul on mõnes muus liikmesriigis kui äriühingu registrijärgse asukoha riik kinnisvara, ta on seal sõlminud teise äriühinguga kahe hotellikompleksi üürilepingu ning lepingu krediidiasutusega, kujutab endast asjaolusid või tegureid, millest piisab, et pidada määruse […] artiklis 3 äriühingu „registrijärgse asukoha" kasuks ette nähtud eeldust kummutatuks, ning kas nendest asjaoludest piisab, et asuda seisukohale, et äriühingul on selles riigis „tegevuskoht" määruse […] artikli 3 lõike 2 tähenduses?

4. Kas juhul, kui otsus kohtualluvuse kohta, mille Corte [suprema] di cassazione tegi oma eespool nimetatud kohtumääruses […], põhineb määruse […] artikli 3 tõlgendusel, mis erineb Euroopa Kohtu tõlgendusest, ei võimalda seda ühenduse õigusnormi niisugusena, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus, kohaldada Itaalia tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 382, mille kohaselt on Corte [suprema] di cassazione otsus kohtualluvuse kohta lõplik ja siduv?"

Eelotsuse küsimused

Euroopa Kohtu pädevus

18 Euroopa Komisjon väljendab kahtlusi seoses Euroopa Kohtu pädevusega vastata eelotsuse küsimustele. Ta märgib, et kõnealune eelotsusetaotlus esitati 6. juuli 2009. aasta kohtumäärusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 13. oktoobril 2009. Viimati nimetatud kuupäeval kehtinud EÜ artikli 68 lõike 1 kohaselt said ühenduse institutsioonide EÜ asutamislepingu IV jaotisel põhinevate õigusaktide tõlgenduse kohta esitada eelotsusetaotluse ainult need kohtud, mille otsuste peale ei saanud siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata. Kuigi määrus võeti küll vastu EÜ artikli 61 punkti c ja EÜ artikli 67 lõike 1 alusel, mis kuuluvad asutamislepingu IV jaotise alla, on komisjoni arvates seevastu siseriikliku õiguse järgi võimalik edasi kaevata eelotsusetaotluse esitanud kohtu otsuste peale.

19 Selles osas piisab märkusest, et EÜ artikkel 68 on kehtetu alates Lissaboni lepingu jõustumisest 1. detsembril 2009 ning et selles ette nähtud Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamise õiguse piirangut enam ei ole. ELTL artikli 267 kohaselt võivad kohtud, mille otsuse peale saab siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, sellest kuupäevast alates esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, kui see seondub lepingu IV jaotise alusel võetud õigusaktidega (vt selle kohta 17. veebruari 2011. aasta otsus kohtuasjas C-283/09: Weryński, EKL 2011, lk I-601, punktid 28 ja 29).

20 Eespool viidatud kohtuotsuse Weryński punktides 30 ja 31 asus Euroopa Kohus seisukohale, et arvestades ELTL artikliga 267 taotletava eesmärgiga – luua Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute vaheline tõhus koostöö – ning menetlusökonoomia

põhimõttega, tuleb asuda seisukohale, et Euroopa Kohtul on alates 1. detsembrist 2009 pädevus vastu võtta eelotsusetaotlus kohtult, mille otsuste peale saab siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, ja seda isegi juhul, kui taotlus on esitatud enne nimetatud kuupäeva.

21 Euroopa Kohus on seega igal juhul pädev käesoleva eelotsusetaotluse kohta otsust langetama.

Eelotsuse küsimuste vastuvõetavus

Eelotsuse küsimuste ja põhikohtuasja vaheline seos

22 Korrates komisjoni poolt kirjalikes märkustes tõstatatud küsimust väitis Interedil kohtuistungil, et kuna ta kustutati Ühendkuningriigi äriregistrist 2002. aasta juulis, siis ei ole äriühingut sellest kuupäevast alates enam olemas. Seetõttu puudub ese 2003. aasta oktoobris Tribunale di Barile esitatud taotlusel algatada tema vastu maksejõuetusmenetlus ning eelotsuse küsimused on seega vastuvõetamatud.

23 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib Euroopa Kohus keelduda siseriikliku kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamisest vaid ja eeskätt juhul, kui liidu õiguse tõlgendamine, mida siseriiklik kohus on palunud, ei ole ilmselgelt kuidagi seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega või kui kõnealune probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtul puudub teave nende faktiliste ja õiguslike asjaolude kohta, mida tal on tarvis, andmaks vajalikku vastust talle esitatud küsimustele

(vt eelkõige 7. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-439/08: VEBIC, EKL 2010, lk I-12471, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).

24 Selles osas tuleb märkida, et määrus piirdub üksnes rahvusvahelise kohtualluvuse, kohtuotsuste tunnustamise ning piiriülese mõjuga maksejõuetusmenetluste valdkonnas kohalduva õigusega seonduvate eeskirjade ühtlustamisega. Küsimus sellest, kas võlgniku vastu esitatud pankrotiavaldus on vastuvõetav, tuleb endiselt lahendada kohaldatava siseriikliku õiguse alusel.

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu toodud asjaoludest ilmneb, et Interedil teavitas kohut sellest, et ta kustutati Ühendkuningriigi äriregistrist 2002. aasta juulis. Seevastu ei anna miski eelotsusetaotluses tunnistust sellest, et kõnealune asjaolu takistaks siseriikliku õiguse alusel maksejõuetusmenetluse algatamist. Nimelt ei saa välistada, et siseriiklikus õiguses on sellise menetluse algatamise võimalus ette nähtud lõpetatud äriühingu võlausaldajate nõuete rahuldamise korraldamiseks.

26 Seega ei saa lugeda, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotletud liidu õiguse tõlgendus ei ole ilmselgelt kuidagi seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega või et tegemist on hüpoteetilise probleemiga.

27 Seega tuleb Interedili vastuvõetamatuse vastuväide tagasi lükata.

Eelotsuse küsimuste ese

28 Põhikohtuasja vastustajad väidavad, et küsimused on vastuvõetamatud nende esemest tulenevalt. Nad on seisukohal, et esimene ja neljas küsimus ei tõsta esile erinevust liidu õiguse sätete ning nende kohaldamise vahel siseriiklike kohtute poolt, samas kui teine ja kolmas küsimus kutsuvad nende arvates Euroopa Kohut üles kohaldama liidu õiguseeskirju konkreetse juhtumi suhtes, mis on eelotsusetaotluse esitanud kohtus lahendamisel.

29 Eelotsusetaotluse raames on Euroopa Kohus pädev otsustama liidu õigusnormide tõlgenduse või kehtivuse üle, lähtudes talle eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt esitatud asjaoludest, kusjuures liidu õigusnorme kohaldab konkreetsele tema menetluses olevale juhtumile siseriiklik kohus (vt eelkõige 7. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-149/05: Price, EKL 2006, lk I-7691, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).

30 Kolm esimest eelotsuse küsimust käsitlevad aga sisuliselt seda, kuidas tõlgendada mõistet võlgniku „põhihuvide kese" määruse artikli 3 lõike 1 tähenduses. Seega on need küsimused nende eset puudutavas vastuvõetavad.

31 Neljas küsimus seondub küsimusega, kas eelotsusetaotluse esitanud kohus saab kõrvale jätta kõrgema kohtu antud hinnangu juhul, kui ta on seisukohal, et arvestades Euroopa Kohtu antud tõlgendust ei ole see hinnang kooskõlas liidu õigusega. Ka see küsimus, mille ese on ELTL artikli 267 alusel toimuva eelotsusemenetluse mehhanism, on seega vastuvõetav.

Kohtuvaidluse väidetav puudumine

32 Põhikohtuasja vastustajad väidavad, et küsimus sellest, kas Itaalia kohtud on pädevad algatama maksejõuetusmenetlust, lahendati Corte suprema di cassazione otsusega, mis nende sõnul on jõustunud. Nad järeldavad sellest, et seega ei ole olemas eelotsusetaotluse esitanud kohtus „poolelioleva[t] kohtuasja" ELTL artikli 267 tähenduses ning et eelotsusetaotlus on sel põhjusel vastuvõetamatu.

33 Neid argumente on sobilik uurida koos neljanda küsimusega, millega eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada saada, mil määral ta on seotud Corte suprema di cassazione antud liidu õiguse tõlgendusega.

Neljas küsimus

34 Oma neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas liidu õigusega on vastuolus, et siseriiklik kohus on seotud siseriikliku menetlusnormiga, mille kohaselt siseriikliku kõrgema kohtu antud hinnangud on talle siduvad, kui ilmneb, et selle kõrgema kohtu antud hinnang ei ole kooskõlas liidu õigusega, nii nagu seda tõlgendab Euroopa Kohus.

35 Euroopa Kohus on juba sedastanud, et siseriikliku menetlusnormi olemasolu ei saa kahtluse alla seada siseriiklike kohtute – mis ei otsusta asja üle viimases astmes – õigust esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, kui neil on kahtlusi liidu õiguse

tõlgendamise osas, nagu juhtus põhikohtuasjas (5. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-173/09: Elchinov, EKL 2010, lk I-8889, punkt 25).

36 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on eelotsusemenetluse raames tehtud Euroopa Kohtu otsus käsitletud liidu institutsioonide aktide tõlgenduse või kehtivuse küsimustes siseriiklikule kohtule põhikohtuasja lahendamisel siduv (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Elchinov, punkt 29).

37 Sellest tulenevalt on siseriiklik kohus, kes on kasutanud ELTL artikli 267 teise lõiguga antud pädevust, põhikohtuasja lahendamisel seotud tõlgendusega, mille Euroopa Kohus on kõnealustele sätetele andnud, ning peab vajaduse korral kalduma kõrvale kõrgema kohtu hinnangutest, kui ta leiab viidatud tõlgenduse alusel, et need ei ole kooskõlas liidu õigusega (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Elchinov, punkt 30).

38 Selles osas tuleb rõhutada, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et siseriiklik kohus, kes on kutsutud oma pädevuse piires kohaldama liidu õigusnorme, on kohustatud tagama nende normide täieliku õigusmõju, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata mis tahes siseriikliku õigusnormi, mis on vastuolus liidu õigusega – st käesoleval juhul põhikohtuasjas vaidluse all oleva siseriikliku menetlusnormi –, ja sel kohtul ei ole vaja taotleda või oodata ära niisuguse siseriikliku sätte eelnevat kõrvaldamist seadusandlike või muude põhiseaduslike vahenditega (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Elchinov, punkt 31).

39 Eelnevaga arvestades tuleb neljandale küsimusele vastata, et liidu õigusega on vastuolus, et siseriiklik kohus on seotud siseriikliku menetlusnormiga, mille kohaselt siseriikliku kõrgema kohtu antud hinnangud on talle siduvad, kui ilmneb, et selle kõrgema kohtu antud hinnang ei ole kooskõlas liidu õigusega, nii nagu seda tõlgendab Euroopa Kohus.

40 Samadel põhjustel tuleb tagasi lükata põhikohtuasja vastustajate vastuvõetamatuse vastuväide, mis tugineb kohtuvaidluse väidetavale puudumisele.

Esimese küsimuse esimene osa

41 Esimese küsimuse esimese osaga soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada saada, kas mõistet võlgniku „põhihuvide kese" määruse artikli 3 lõike 1 tähenduses tuleb tõlgendada liidu või siseriikliku õiguse alusel.

42 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõttega seonduvatest nõuetest, et sellise liidu õigusnormi mõisteid, mis ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele õigusnormi tähenduse ning ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb tavaliselt kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning selline tõlgendus tuleb leida arvestades sätte konteksti ja asjaomase õigusakti eesmärki (vt eelkõige 29. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-174/08: NCC Construction Danmark, EKL 2009, lk I-10567, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 Mis puudutab täpsemalt mõistet võlgniku „põhihuvide kese" määruse artikli 3 lõike 1 tähenduses, siis Euroopa Kohus on eespool viidatud kohtuotsuse Eurofood IFSC punktis 31 juba sedastanud, et tegemist on määrusele ainuomase mõistega, millel on seega autonoomne tähendus ja mida tuleb seetõttu tõlgendada ühetaoliselt ning liikmesriikide õigusaktidest sõltumatult.

44 Seega tuleb esimese küsimuse esimesele osale vastata, et mõistet võlgniku „põhihuvide kese" määruse artikli 3 lõike 1 tähenduses tuleb tõlgendada liidu õiguse alusel.

Esimese küsimuse teine osa, teine küsimus ja kolmanda küsimuse esimene osa

45 Esimese küsimuse teise osa, teise küsimuse ja kolmanda küsimuse esimese osaga soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kuidas tuleb võlgnikust äriühingu põhihuvide keskme kindlaksmääramisel tõlgendada määruse artikli 3 lõike 1 teist lauset.

46 Arvestades sellega, et Interedil kandis eelotsusetaotluses esitatud teabe kohaselt 2001. aastal oma registrijärgse asukoha Itaaliast üle Ühendkuningriiki ning et äriühing kustutati seejärel 2002. aastal viimati nimetatud liikmesriigi äriregistrist, tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule ammendava vastuse andmiseks täpsustada ka kuupäev, millest tuleb lähtuda võlgniku põhihuvide keskme kindlaksmääramisel põhimaksejõuetusmenetluse algatamiseks pädeva kohtu välja selgitamiseks.

Asjakohased kriteeriumid võlgniku põhihuvide keskme kindlaksmääramisel

47 Kuigi määrus ei määratle võlgniku põhihuvide keskme mõistet, selgitab selle mõiste ulatust – nagu märkis Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsuse Eurofood IFSC

punktis 32 – sellegipoolest määruse põhjendus 13, kus on öeldud, et „„[p]õhihuvide kese" peaks olema koht, kus võlgnik tegeleb regulaarselt oma huvide realiseerimisega ja on seetõttu kolmandate isikute poolt tuvastatav".

48 Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 69, viitavad määruse artikli 3 lõike 1 teises lauses registrijärgse asukoha kasuks ette nähtud eeldus – ning määruse põhjenduse 13 tekstis sisalduv viide huvide realiseerimisele – liidu seadusandja soovile omistada kohtualluvuse kriteeriumina esmatähtsus äriühingu peakontori asukohale.

49 Sama põhjendust puudutavas täpsustas Euroopa Kohus lisaks eespool viidatud kohtuotsuse Eurofood IFSC punktis 33, et võlgniku põhihuvide keskme kindlaksmääramisel tuleb lähtuda ühtaegu objektiivsetest ja kolmandate isikute poolt tuvastatavatest kriteeriumidest, et tagada õiguskindlus ja põhimaksejõuetusmenetluse algatamiseks pädeva kohtu kindlaksmääramise ettenähtavus. Tuleb asuda seisukohale, et objektiivsuse ja tuvastatavuse nõue on täidetud, kui selle koha kindlakstegemiseks, kus võlgnikust äriühing tegeleb regulaarselt oma huvide realiseerimisega, arvesse võetud faktilised asjaolud olid avalikustatud või vähemalt piisavalt aimatavad, et kolmandad isikud, st eeskätt selle äriühingu võlausaldajad, said olla neist teadlikud.

50 Sellest tuleneb, et juhul kui äriühingu juhtiv- ja kontrollorganid asuvad selle registrijärgses asukohas ning kui seal võetakse kolmandate isikute poolt tuvastatavalt vastu selle äriühingu juhtimisotsused, siis on kindlalt kohaldatav määruse artikli 3 lõike 1 teises lauses ette nähtud eeldus, mille kohaselt äriühingu põhihuvide kese asub selles kohas. Nagu märgib kohtujurist oma ettepaneku punktis 69, on sellisel juhul välistatud võlgnikust äriühingu põhihuvide keskme asumine muus kohas.

51 Määruse artikli 3 lõike 1 teises lauses ette nähtud eelduse võib siiski kummutada see, et kolmandate isikute jaoks ei ole äriühingu peakontor tema registrijärgses asukohas. Nagu sedastas Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsuse Eurofood IFSC punktis 34, võib liidu seadusandja poolt sellise äriühingu registrijärgse asukoha kasuks ette nähtud lihtsa eelduse kummutada see, et objektiivsed ja kolmandate isikute poolt tuvastatavad asjaolud võimaldavad järeldada, et tegelik olukord erineb sellest, mida huvide keskme asetamine kõnealusesse registrijärgsesse asukohta peaks peegeldama.

52 Arvessevõetavate asjaolude hulka kuuluvad eeskätt kõik kohad, kus võlgnikust äriühing tegeleb majandustegevusega, ning samuti kohad, kus asub talle kuuluv kinnisvara, ja seda tingimusel, et need kohad on kolmandatele isikutele nähtavad. Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 70, tuleb neid asjaolusid igakülgselt hinnata, arvestades igale konkreetsele olukorrale iseomaste elementidega.

53 Sellisel juhul võib eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud asjaolusid, et võlgnikust äriühingule kuulub muus liikmesriigis kui registrijärgse asukoha liikmesriigis kinnisvara, mille kohta see äriühing on sõlminud üürilepingud, ning et selles samas liikmesriigis on äriühing sõlminud lepingu krediidiasutusega, käsitada objektiivsete ning – arvestades nende tõenäolise avalikustatusega – kolmandate isikute poolt tuvastatavate asjaoludena. Äriühingu vara ning selle kohta kasumi saamise eesmärgil sõlmitud lepingute esinemine liikmesriigis, mis ei ole selle äriühingu registrijärgse asukoha liikmesriik, saab käsitada liidu seadusandja kehtestatud eelduse kummutamiseks piisavate asjaoludena sellegipoolest üksnes tingimusel, et asjakohaste asjaolude kogumi igakülgne hindamine võimaldab tuvastada, et kõnealuse äriühingu juhtimise ja kontrolli ning selle äriühingu huvide realiseerimise tegelik kese on kolmandate isikute poolt tuvastatavalt selles teises liikmesriigis.

Kuupäev, millest tuleb lähtuda võlgniku põhihuvide keskme kindlaksmääramisel

54 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et määrus ei sisalda võlgniku huvide keskme üleviimise konkreetset juhtumit käsitlevaid sõnaselgeid sätteid. Arvestades määruse artikli 3 lõike 1 üldist sõnastust tuleb seega asuda seisukohale, et põhimaksejõuetusmenetluse algatamiseks pädeva kohtu kindlaksmääramisel tuleb lähtuda viimasest kohast, kus kõnealune kese asus.

55 Seda tõlgendust toetab Euroopa Kohtu praktika. Nimelt on Euroopa Kohus sedastanud, et võlgniku põhihuvide keskme ülekandmisel teise kohta pärast maksejõuetusmenetluse algatamise taotluse esitamist, kuid enne kõnealuse menetluse algatamist, jääb taotluse kohta otsuse tegemise pädevus selle liikmesriigi kohtutele, mille territooriumil asus põhihuvide kese taotluse esitamise hetkel (17. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-1/04: Staubitz-Schreiber, EKL 2006, lk I-701, punkt 29). Sellest tuleb järeldada, et põhimõtteliselt tuleb pädeva kohtu kindlaksmääramisel lähtuda kohast, kus oli võlgniku põhihuvide kese maksejõuetusmenetluse algatamise taotluse esitamise kuupäeval.

56 Sellisel juhul nagu põhikohtuasjas, kus registrijärgne asukoht viidi üle enne maksejõuetusmenetluse algatamise taotluse esitamist, eeldatakse vastavalt määruse artikli 3 lõike 1 teisele lausele seega, et võlgniku põhihuvide kese asub uues registrijärgses asukohas, ning seetõttu läheb põhimaksejõuetusmenetluse algatamise pädevus põhimõtteliselt üle selle liikmesriigi kohtutele, mille territooriumil see uus asukoht on, välja arvatud juhul, kui määruse artikli 3 lõikes 1 sätestatud eeldus kummutatakse tõendades, et põhihuvide kese registrijärgse asukoha üleviimise tagajärjel ei muutunud.

57 Samu eeskirju tuleb kohaldada juhul, kui maksejõuetusmenetluse algatamise taotluse esitamise kuupäeval on võlgnikust äriühing äriregistrist kustutatud ja – nagu seda väidab Interedil oma märkustes – see on lõpetanud tegevuse.©

58 Nimelt, ja nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 47–51, vastab mõiste „põhihuvide kese" vajadusele määrata kindlaks koht, mis on objektiivselt ja kolmandatele isikutele nähtavalt äriühinguga kõige tihedamini seotud. Sellisel juhul on seega loogiline eelistada kohta, kus oli võlgnikust äriühingu viimane põhihuvide kese tema äriregistrist kustutamise ja tegevuse lõpetamise hetkel.

59 Seega tuleb esimese küsimuse teisele osale, teisele küsimusele ja kolmanda küsimuse esimesele osale vastata, et võlgnikust äriühingu põhihuvide keskme kindlaksmääramisel tuleb määruse artikli 3 lõike 1 teist lauset tõlgendada järgmiselt:

– võlgnikust äriühingu põhihuvide keskme kindlaksmääramisel tuleb eelistada selle äriühingu peakontori asukohta, mis tuleb kindlaks määrata objektiivsete ja kolmandate isikute poolt tuvastatavate asjaolude alusel. Juhul kui äriühingu juhtiv- ja kontrollorganid asuvad registrijärgses asukohas ning kui seal võetakse kolmandate isikute poolt tuvastatavalt vastu selle äriühingu juhtimisotsused, siis ei ole võimalik kummutada selles sättes ette nähtud eeldust. Juhul kui äriühingu peakontor ei asu äriühingu registrijärgses asukohas, saab äriühingu vara ning selle kohta kasumi saamise eesmärgil sõlmitud lepingute esinemist liikmesriigis, mis ei ole selle äriühingu registrijärgse asukoha liikmesriik, käsitada selle eelduse kummutamiseks piisavate asjaoludena üksnes tingimusel, et asjakohaste asjaolude kogumi igakülgse hindamise tulemusel on võimalik tuvastada, et kõnealuse äriühingu juhtiv- ja kontrolltegevuse ning selle äriühingu huvide realiseerimise tegelik kese on kolmandate isikute poolt tuvastatavalt selles teises liikmesriigis;

– juhul kui võlgnikust äriühingu registrijärgne asukoht viidi üle enne maksejõuetusmenetluse algatamise taotluse esitamist, eeldatakse, et selle äriühingu põhihuvide kese asub uues registrijärgses asukohas.

Kolmanda küsimuse teine osa

60 Kolmanda küsimuse teise osaga soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kuidas tuleb tõlgendada mõistet „tegevuskoht" määruse artikli 3 lõike 2 tähenduses.

61 Selles osas tuleb meenutada, et määruse artikli 2 punktis h on tegevuskoha mõiste määratletud kui tegevuskoht, kus toimub võlgniku alaline majandustegevus, mis hõlmab tööjõudu ja materiaalseid vahendeid.

62 Asjaolu, et see määratlus seob majandustegevusega tegelemise tööjõu olemasoluga, viitab sellele, et on nõutav minimaalne töökorraldus ja teatud stabiilsus. *A contrario* tuleneb sellest, et ainuüksi eraldiseisva vara või pangakontode olemasolu ei vasta põhimõtteliselt „tegevuskohana" määratlemise tingimustele.

63 Kuivõrd määruse artikli 3 lõike 2 kohaselt annab tegevuskoha olemasolu liikmesriigi territooriumil selle liikmesriigi kohtutele pädevuse algatada võlgniku suhtes teisese maksejõuetusmenetluse, tuleb asuda seisukohale, et pädeva kohtu kindlaksmääramisel õiguskindluse ja ettenähtavuse tagamiseks tuleb tegevuskoha olemasolu sarnaselt

põhihuvide keskme kindlaksmääramisele hinnata lähtudes objektiivsetest ja kolmandate isikute poolt tuvastatavatest asjaoludest.

64 Seega tuleb kolmanda küsimuse teisele osale vastata, et mõistet „tegevuskoht" määruse artikli 3 lõike 2 tähenduses tuleb tõlgendada nii, et selle puhul on vajalik teatud struktuuri olemasolu, mis hõlmab majandustegevusega tegelemiseks vajalikku minimaalset töökorraldust ja teatavat stabiilsust. Ainuüksi eraldiseisva vara või pangakontode olemasolu ei vasta põhimõtteliselt sellele määratlusele.

Kohtukulud

65 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Liidu õigusega on vastuolus, et siseriiklik kohus on seotud siseriikliku menetlusnormiga, mille kohaselt siseriikliku kõrgema kohtu antud hinnangud on talle siduvad, kui ilmneb, et selle kõrgema kohtu antud hinnang ei ole kooskõlas liidu õigusega, nii nagu seda tõlgendab Euroopa Kohus.**

2. Mõistet võlgniku „põhihuvide kese" nõukogu 29. mai 2000. aasta määruse (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta artikli 3 lõike 1 tähenduses tuleb tõlgendada liidu õiguse alusel.

3. Võlgnikust äriühingu põhihuvide keskme kindlaksmääramisel tuleb määruse nr 1346/2000 artikli 3 lõike 1 teist lauset tõlgendada järgmiselt:

– **võlgnikust äriühingu põhihuvide keskme kindlaksmääramisel tuleb eelistada selle äriühingu peakontori asukohta, mis tuleb kindlaks määrata objektiivsete ja kolmandate isikute poolt tuvastatavate asjaolude alusel. Juhul kui äriühingu juhtiv- ja kontrollorganid asuvad registrijärgses asukohas ning kui seal võetakse kolmandate isikute poolt tuvastatavalt vastu selle äriühingu juhtimisotsused, siis ei ole võimalik kummutada selles sättes ette nähtud eeldust. Juhul kui äriühingu peakontor ei asu äriühingu registrijärgses asukohas, saab äriühingu vara ning selle kohta kasumi saamise eesmärgil sõlmitud lepingute esinemist liikmesriigis, mis ei ole selle äriühingu registrijärgse asukoha liikmesriik, käsitada selle eelduse kummutamiseks piisavate asjaoludena üksnes tingimusel, et asjakohaste asjaolude kogumi igakülgse hindamise tulemusel on võimalik tuvastada, et kõnealuse äriühingu juhtiv- ja kontrolltegevuse ning selle äriühingu huvide realiseerimise tegelik kese on kolmandate isikute poolt tuvastatavalt selles teises liikmesriigis;**

– **juhul kui võlgnikust äriühingu registrijärgne asukoht viidi üle enne maksejõuetusmenetluse algatamise taotluse esitamist, eeldatakse, et selle äriühingu põhihuvide kese asub uues registrijärgses asukohas.**

4. Mõistet „tegevuskoht” selle määruse artikli 3 lõike 2 tähenduses tuleb tõlgendada nii, et selle puhul on vajalik teatud struktuuri olemasolu, mis hõlmab majandustegevusega tegelemiseks vajalikku minimaalset töökorraldust ja teatavat stabiilsust. Ainuüksi eraldiseisva vara või pangakontode olemasolu ei vasta põhimõtteliselt sellele määratlusele.

Allkirjad